

۱۲-۱- مروری بر فضای عمومی اقتصاد جهانی حاکم بر

مبادلات خارجی اقتصاد کشور

روند متزلزل رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۱ نیز ادامه یافت. در این سال نرخ رشد اقتصادی جهان ۴/۱ درصد بود که در مقایسه با سال ۲۰۱۰ میلادی ۱/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.^(۱)

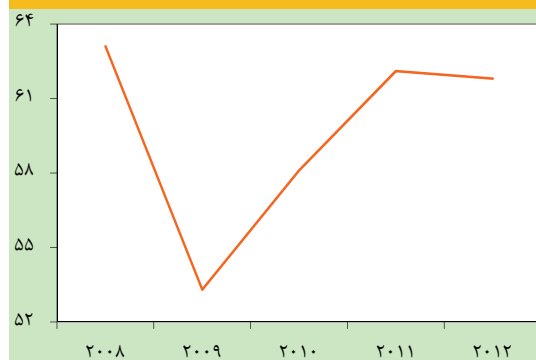
(درصد) جدول ۱۲-۱- رشد اقتصادی جهان و گروه‌های منتخب

	سال		
	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰
جهان	۳/۴	۴/۱	۵/۴
اقتصادهای پیشرفته	۱/۲	۱/۷	۳/۱
اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور	۵/۱	۶/۲	۷/۵
اقتصادهای در حال توسعه آسیا	۶/۷	۷/۷	۹/۵
خاورمیانه، شمال آفریقا، افغانستان و پاکستان	۴/۸	۴/۴	۵/۳

ماخذ: صندوق بین‌المللی پول، «گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان»، اکتبر ۲۰۱۴

نمودار ۱۲-۱- نسبت تجارت جهانی (مجموع صادرات و واردات

کالاها و خدمات) به تولید ناخالص داخلی جهان (درصد)

۱- صندوق بین‌المللی پول، «گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان»، اکتبر ۲۰۱۴

(درصد) جدول ۱۲-۲- رشد تجارت جهانی

	سال		
	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰
کالاها و خدمات			
مقدار	۲/۹	۶/۷	۱۲/۶
قیمت (دلاری)	-۱/۷	۱۱/۱	۵/۷
کالا			
مقدار	۲/۷	۶/۸	۱۴/۰
قیمت (دلاری)	-۱/۸	۱۲/۶	۶/۷

ماخذ: صندوق بین‌المللی پول، «گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان»، اکتبر ۲۰۱۴

در سال ۲۰۱۱، اقتصادهای در حال توسعه از رشد بالایی برخوردار بودند، اما آهنگ رشد اقتصادهای پیشرفته همچنان کند بود. مقایسه ارقام نرخ رشد اقتصادی گروه‌های منتخب اقتصاد جهان در سال ۲۰۱۱ با سال ۲۰۱۰ نشان می‌دهد که هرچند نرخ رشد این اقتصادها در سال ۲۰۱۱ مثبت بوده، اما مقادیر نرخ رشد در تمامی گروه‌ها کمتر از مقادیر گزارش شده در سال ۲۰۱۰ بوده است.

جدول ۱۲-۳- رشد قیمت برخی از گروه‌های کالایی در بازارهای جهانی

(درصد) (سنجیده شده برحسب دلار آمریکا)

	سال		
	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰
نفت خام	۱/۰	۳۱/۶	۲۷/۹
مواد اولیه غیرنفتی	-۱۰/۰	۱۷/۹	۲۶/۵
فلزات	-۱۶/۸	۱۳/۵	۴۸/۲

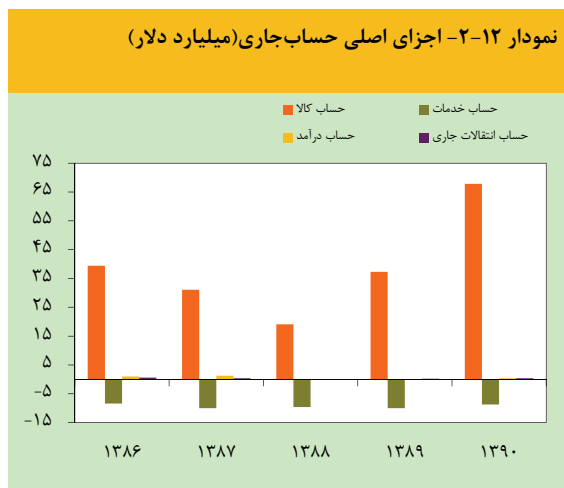
ماخذ: صندوق بین‌المللی پول، «گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان»، اکتبر ۲۰۱۴

طبق گزارش صندوق بین‌المللی پول، حجم تجارت جهانی کالاها و خدمات در سال ۲۰۱۱ از نظر مقداری ۶/۷ درصد و به لحاظ قیمتی ۱۱/۱ درصد افزایش یافت. همچنین، حساب‌جاری اقتصادهای پیشرفته که در سال ۲۰۱۰ به تعادل رسیده بود، در سال ۲۰۱۱ مجدداً با کسری مواجه شد که حدود ۰/۲ درصد تولید ناخالص داخلی این کشورها بود.

موجب افزایش قابل ملاحظه مازاد حساب کالا و حساب جاری در سال ۱۳۹۰ گردید. در این سال ارزش کل صادرات کالا (فوب) با گذر از سطح ۱۴۵ میلیارد دلار، رکورد جدیدی را در تاریخ مبادلات تجاری کشور ثبت نمود.

۱۲-۲-۱- حساب جاری

حساب جاری تراز پرداختها در سال ۱۳۹۰ از مازاد ۵۹/۸ میلیارد دلاری برخوردار گردید که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل از آن ۱۱۷/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. همان طور که اشاره شد، افزایش درآمدهای صادراتی و مازاد حساب کالا مهم‌ترین علت افزایش مازاد حساب جاری در این سال بود. در دوره مورد بررسی، کسری حساب خدمات در مقایسه با دوره قبل از آن کاهش و مازاد حساب‌های درآمد و انتقالات جاری افزایش یافت.

در سال ۲۰۱۱ میلادی، قیمت‌های نفت خام، مواد اولیه غیرنفتی و فلزات به ترتیب ۳۱/۶، ۱۷/۹ و ۱۳/۵ درصد نسبت به سال قبل از آن افزایش یافت. این افزایش قیمت‌ها به خصوص در مورد نفت خام یکی از علل کند شدن نرخ رشد اقتصاد جهانی و کاهش مازاد حساب جاری برخی مناطق در دوره مورد بررسی بود. البته، در مورد کشورهای خاورمیانه، شمال آفریقا، افغانستان و پاکستان افزایش قیمت نفت موجب رشد درآمدهای صادراتی و افزایش ۶/۷ واحد درصدی نسبت مازاد حساب جاری به تولید ناخالص داخلی در این گروه از کشورها شد.

جدول ۱۲-۴- نسبت حساب جاری به تولید ناخالص داخلی (درصد)

کشور	سال		
	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰
کشورهای پیشرفته	-۰/۱	-۰/۲	۰/۰
کشورهای در حال توسعه و نوظهور اروپایی	-۴/۶	-۶/۴	-۴/۹
کشورهای مستقل مشترک‌المنافع	۲/۵	۴/۳	۳/۴
کشورهای در حال توسعه و نوظهور آسیایی	۱/۰	۰/۹	۲/۵
خاورمیانه، شمال آفریقا، افغانستان و پاکستان	۱۲/۷	۱۳/۲	۶/۵

ماخذ: صندوق بین‌المللی پول، «گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان»، اکتبر ۲۰۱۴

براساس ارقام مندرج در گزارش اکتبر سال ۲۰۱۴ صندوق بین‌المللی پول، سهم تجارت خارجی از تولید ناخالص داخلی کشورهای جهان در سال ۲۰۱۱ حدود ۶۲/۱ درصد بود. این رقم در مقایسه با سال ۲۰۱۰ حدود ۴/۰ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

۱۲-۲-۲- اهم تحولات تراز پرداخت‌های خارجی ایران

رشد قابل توجه درآمدهای صادراتی که عمدتاً ناشی از افزایش ارزش صادرات نفتی بود، در کنار کاهش رشد واردات

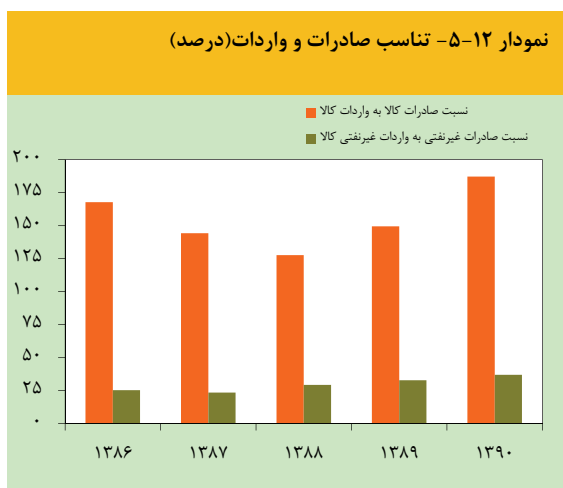
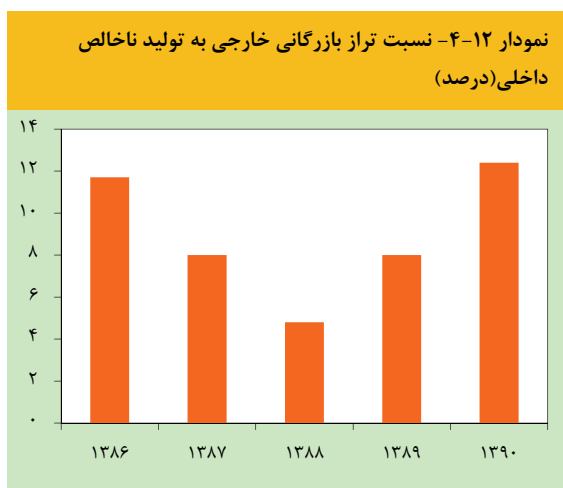
جدول ۱۲-۵- خلاصه وضعیت حساب جاری

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸
حساب جاری	۱۱۷/۰	۱۹۰/۸	۹۴۷۷
حساب کالا	۸۱/۶	۹۵/۷	۱۹۰۷۹
حساب خدمات	-۱۳/۰	۴/۸	-۹۵۸۲
حساب درآمد	۳۶۵/۸	۰	-۱۲۲
حساب انتقالات جاری	۹۵/۱	۸۳/۰	۱۸۵
حساب جاری غیرنفتی (۱)	-۴/۵	۳/۶	-۵۳۸۸۳

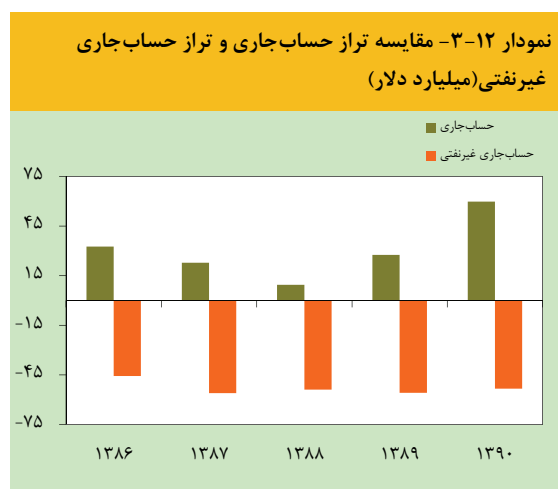
۱- منظور از عبارت غیرنفتی در تمامی مطالب این فصل، عدم احتساب ارزش نفت خام، فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۱۰، ۲۷۰۹ و ۲۷۱۰ صادر شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، گاز ایران، پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، شرکت‌های پتروشیمی و سایرین (گمرکی و غیرگمرکی) در آمارهای صادرات و واردات کالا می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

حساب کالای تراز پرداخت‌ها در سال ۱۳۹۰ از ۶۷۷۸۹ میلیون دلار مازاد برخوردار شد. این رقم در مقایسه با مازاد ۳۷۳۳۰ میلیون دلاری سال ۱۳۸۹ حدود ۸۱/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال علاوه بر حساب کالای نفتی، وضعیت حساب کالای غیرنفتی نیز بهبود یافت و رشد صادرات غیرنفتی ۷۲۷ میلیون دلار از کسری تراز بازرگانی غیرنفتی کاست. رقم محاسبه شده برای کسری تراز بازرگانی غیرنفتی با ۱/۶ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۸۹ به ۴۵۳۴۷ میلیون دلار رسید.

افزایش بیشتر صادرات غیرنفتی در مقایسه با واردات غیرنفتی و کاهش کمتر صادرات خدمات در مقایسه با واردات خدمات، کسری حساب جاری غیرنفتی را در سال ۱۳۹۰ به ۵۳/۳ میلیارد دلار رساند که در مقایسه با سال ۱۳۸۹ حدود ۴/۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال عایدات ارزی غیرنفتی تامین‌کننده ۳۹/۰ درصد نیاز ارزی حساب جاری بود که در مقایسه با سال ۱۳۸۹ حدود ۳/۷ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.^(۱)

۱۲-۱-۲- حساب کالا (تراز بازرگانی)

در سال ۱۳۹۰، سهم کالاها از تجارت بین‌المللی کشور به ۸۹/۹ درصد رسید که در مقایسه با سال ۱۳۸۹ حدود ۲/۷ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال سهم کشور از تجارت جهانی کالاها در سطح ۰/۶ درصد حفظ شد.

۱- این نسبت از تقسیم مجموع «صادرات کالاهای غیرنفتی، صادرات خدمات، دریافت حساب درآمد و دریافت حساب انتقالات جاری» به مجموع «واردات کالاها، واردات خدمات، پرداختی حساب درآمد و پرداختی حساب انتقالات جاری» حاصل می‌شود.

(میلیون دلار)

جدول ۱۲-۶- حساب کالا

درصد تغییر	سال		سال	سال	سال
	۱۳۸۹	۱۳۹۰			
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۸۱/۶	۹۵/۷	۶۷۷۸۹	۳۷۳۳۰	۱۹۰۷۹	حساب کالا (تراز بازرگانی)
۲۹/۰	۲۷/۷	۱۴۵۵۱۸	۱۱۲۷۸۸	۸۸۳۲۶	صادرات
۳/۰	۹/۰	۷۷۷۲۹	۷۵۴۵۸	۶۹۲۴۷	واردات
-۱/۶	۴/۰	-۴۵۳۴۷	-۴۶۰۷۳	-۴۴۲۸۰	حساب کالای (تراز بازرگانی) غیرنفتی
۱۸/۰	۲۳/۰	۲۶۶۵۶	۲۲۵۹۶	۱۸۳۶۹	صادرات غیرنفتی
۴/۹	۹/۶	۷۲۰۰۳	۶۸۶۷۰	۶۲۶۴۹	واردات غیرنفتی

دوره صادرات نفتی با ۳۱/۸ درصد افزایش به ۱۱۸۸۶۱ میلیون دلار و صادرات غیرنفتی با ۱۸/۰ درصد افزایش به ۲۶۶۵۶ میلیون دلار رسید. سهم صادرات غیرنفتی از کل صادرات نیز با ۱/۷ واحد درصد کاهش به ۱۸/۳ درصد رسید.

ارزش کل صادرات فوب کالا از ۱۱۲/۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۸۹ به ۱۴۵/۵ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۰ رسید. حدود ۸۷/۶ درصد از این افزایش ۳۲/۷ میلیارد دلاری، سهم صادرات نفتی و ۱۲/۴ درصد آن سهم صادرات غیرنفتی بود. در این

جدول ۱۲-۷- ارزش صادرات کالا

(میلیون دلار)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال		سال	سال	سال
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰			
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۹/۰	۲۷/۷	۱۴۵۵۱۸	۱۱۲۷۸۸	۸۸۳۲۶	صادرات کالا
۸۱/۷	۸۰/۰	۳۱/۸	۲۸/۹	۱۱۸۸۶۱	۹۰۱۹۱	۶۹۹۵۷	صادرات نفتی (۱)
۴/۷	۳/۰	۱۰۰/۴	۱۱/۱	۶۸۰۱	۳۳۹۴	۳۰۵۶	منظور شده در آمار گمرک (۲)
۱۸/۳	۲۰/۰	۱۸/۰	۲۳/۰	۲۶۶۵۶	۲۲۵۹۶	۱۸۳۶۹	صادرات غیرنفتی

۱- شامل ارزش نفت خام، فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۰۹، ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، گاز ایران، پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، شرکت‌های پتروشیمی و سایرین (گمرکی و غیرگمرکی) می‌باشد.

۲- ارزش مایعات، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر شده توسط شرکت‌های پتروشیمی و سایرین که در آمار صادرات گمرک منظور شده است.

در سال مورد بررسی، ارزش واردات گاز و فرآورده‌های نفتی با ۱۵/۶ درصد کاهش به ۵۷۲۶ میلیون دلار و ارزش واردات سایر کالاها با ۴/۹ درصد افزایش به ۷۲۰۰۳ میلیون دلار رسید. همچنین، نسبت واردات نفتی به صادرات نفتی با ۲/۷ واحد درصد کاهش به ۴/۸ درصد رسید.

در سال ۱۳۹۰، ارزش کل واردات کالا به قیمت فوب ۷۷۷۲۹ میلیون دلار بود که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۳۸۹ حدود ۳/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. ۷۹/۵ درصد از این مقدار معادل ۶۱۸۰۸ میلیون دلار از طریق گمرکات کشور وارد شد.

جدول ۱۲-۸- ارزش واردات کالا

(میلیون دلار)

درصد تغییر	سال		سال	سال	سال
	۱۳۸۹	۱۳۹۰			
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۳/۰	۹/۰	۷۷۷۲۹	۷۵۴۵۸	۶۹۲۴۷	کل واردات کالاها
-۱۵/۶	۲/۹	۵۷۲۶	۶۷۸۸	۶۵۹۸	گاز و فرآورده‌های نفتی (۱)
۴/۹	۹/۶	۷۲۰۰۳	۶۸۶۷۰	۶۲۶۴۹	سایر کالاها

۱- ارزش گاز طبیعی، مایعات، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) وارد شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، گاز ایران، پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، شرکت‌های پتروشیمی و سایرین (گمرکی و غیرگمرکی)

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

۱۲-۲-۱-۲- حساب خدمات

در سال ۱۳۹۰، کسری حساب خدمات ۱۳/۰ درصد کاهش یافت و از ۱۰۰۴۰ میلیون دلار در سال ۱۳۸۹ به ۸۷۳۱ میلیون دلار رسید. عمده این تغییر مربوط به کاهش ۱۰/۳ درصدی واردات خدمات بود. در سال مورد بررسی همچنین، ارزش صادرات در بیشتر سرفصل‌های خدماتی با کاهش مواجه شد و رقم کل صادرات خدمات با ۷/۱ درصد کاهش در مقایسه با سال ۱۳۸۹ به ۸۲۲۱ میلیون دلار رسید.

با کاهش حجم مبادلات خدماتی در سال ۱۳۹۰، سهم خدمات از تجارت بین‌المللی کشور با ۲/۷ واحد درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۸۹ به ۱۰/۱ درصد تقلیل یافت.

با افزایش قابل توجه ارزش صادرات در سال ۱۳۹۰، نسبت‌های حساب‌جاری، حساب کالا و صادرات کالا به تولید ناخالص داخلی افزایش یافت و در ادامه روند صعودی خود به ترتیب به ۱۰/۹، ۱۲/۴ و ۲۶/۶ درصد رسید. نسبت واردات کالا به تولید ناخالص داخلی نیز در ادامه روند کاهشی خود به ۱۴/۲ درصد رسید که در مقایسه با سال ۱۳۸۹ حدود ۲/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

جدول ۱۲-۹- نسبت حساب‌جاری، کالا، صادرات و واردات کالا به تولید ناخالص داخلی (۱) (درصد)

سال	سال		
	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۰/۹	۵/۹	۲/۴	نسبت حساب‌جاری به GDP
۱۲/۴	۸/۰	۴/۸	نسبت حساب کالا به GDP
۲۶/۶	۲۴/۳	۲۲/۳	نسبت صادرات کالا به GDP
۱۴/۲	۱۶/۳	۱۷/۵	نسبت واردات کالا به GDP

۱- به قیمت بازار و برحسب قیمت‌های جاری

جدول ۱۲-۱۰- حساب خدمات (میلیون دلار)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال			
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸	
-	-	-۱۳/۰	۴/۸	-۸۷۳۱	-۹۵۸۲	حساب خدمات
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۷/۱	۹/۶	۸۲۲۱	۸۰۷۴	صادرات
۳۸/۹	۴۳/۷	-۱۷/۴	۱۰/۳	۳۱۹۶	۳۸۶۷	حمل و نقل
۲۸/۶	۲۷/۵	-۳/۶	۱۸/۶	۲۳۵۰	۲۴۳۸	مسافرت
۱۸/۰	۱۸/۱	-۷/۴	-۳/۷	۱۴۸۲	۱۶۰۰	خدمات ساختمانی
۱۴/۵	۱۰/۷	۲۵/۸	۱۱/۳	۱۱۹۲	۹۴۸	سایر خدمات
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۱۰/۳	۷/۰	۱۶۹۵۲	۱۸۸۹۳	واردات
۱۹/۹	۱۹/۵	-۸/۸	-۰/۳	۳۳۶۵	۳۶۸۹	حمل و نقل
۵۷/۷	۵۱/۱	۱/۳	۲۳/۷	۹۷۷۸	۹۶۵۵	مسافرت
۴/۴	۳/۹	۰/۳	۲/۹	۷۴۲	۷۴۰	خدمات دولتی
۱۸/۱	۲۵/۵	-۲۶/۲	-۱۱/۵	۳۰۶۶	۴۸۰۸	سایر خدمات

در سال مورد بررسی، نسبت کسری حساب خدمات به تولید ناخالص داخلی (به قیمت بازار و برحسب قیمت‌های جاری) از ۲/۲ درصد به ۱/۶ درصد کاهش یافت.

۱۲-۲-۱-۳- حساب درآمد

با توجه به رشد بالاتر دریافت‌های درآمدی ناشی از دارایی‌های ایرانیان خارج از کشور نسبت به پرداخت‌های درآمدی به دارایی‌های سرمایه‌گذاران خارجی در ایران، مازاد حساب درآمد در سال ۱۳۹۰ افزایش یافت. در این سال درآمد ناشی از سرمایه‌گذاری ایرانیان در خارج از

در سال ۱۳۹۰، سرفصل‌های «حمل و نقل»، «مسافرت» و «خدمات ساختمانی» در مجموع ۸۵/۵ درصد از صادرات خدمات را به خود اختصاص دادند.

در سال مورد بررسی، سرفصل‌های حساب خدمات شامل «مسافرت»، «حمل و نقل» و «خدمات دولتی» به ترتیب با ۵۷/۷، ۱۹/۹ و ۴/۴ درصد بیشترین سهم را در پرداخت‌های خدماتی داشتند. در این سال به علت ادامه اعمال تحریم‌ها بر صنایع نفت و گاز کشور، واردات خدمات ساختمانی (فنی و مهندسی) به میزان چشمگیری کاهش یافت و این سرفصل جایگاه سابق خود را در پرداخت‌های خدماتی از دست داد.

فصل ۱۲ وضعیت تراز پرداختها

در این دوره دریافتها بابت جبران خدمات کارگران با ۱۴/۰ درصد افزایش به ۳۶۰ میلیون دلار و پرداختها با ۱۸/۴ درصد کاهش به ۵۱۹ میلیون دلار رسید. در نهایت، مازاد حساب درآمد با حدود ۳/۷ برابر افزایش نسبت به سال ۱۳۸۹ به ۳۶۸ میلیون دلار رسید.

کشور ۱۷۷۷ میلیون دلار بود که در مقایسه با پرداختهای درآمدی به سرمایه‌گذاران خارجی در ایران به میزان ۱۲۵۱ میلیون دلار، منجر به خالص ورود سرمایه به میزان ۵۲۶ میلیون دلار به کشور شد.

جدول ۱۱-۱۲ حساب درآمد

(میلیون دلار)

سال	درصد تغییر		سال		سال
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
حساب درآمد	۳۶۵/۸	۰	۳۶۸	۷۹	-۱۲۲
دریافت	۹/۵	۹/۰	۲۱۳۸	۱۹۵۲	۱۷۹۱
جبران خدمات کارگران	۱۴/۰	۱۷/۲	۳۶۰	۳۱۶	۲۷۰
درآمد سرمایه‌گذاری	۸/۷	۷/۵	۱۷۷۷	۱۶۳۶	۱۵۲۱
پرداخت	-۵/۵	-۲/۱	۱۷۶۹	۱۸۷۳	۱۹۱۲
جبران خدمات کارگران	-۱۸/۴	۲۸/۲	۵۱۹	۶۳۵	۴۹۶
هزینه سرمایه‌گذاری	۱/۱	-۱۲/۷	۱۲۵۱	۱۲۳۷	۱۴۱۷

جدول ۱۲-۱۲ حساب مالی و سرمایه (میلیون دلار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸
حساب مالی و سرمایه	۵۹/۱	۲۷۶/۱	-۳۸۶۵۰ -۲۴۲۹۶ -۶۴۶۰
حساب سرمایه	۵۳/۳	۳۲/۵	-۱۵۱۱ -۹۸۶ -۷۴۴
حساب مالی	۵۹/۳	۳۰۷/۸	-۳۷۱۳۹ -۲۳۳۱۰ -۵۷۱۶

۱۲-۲-۱-۴ حساب انتقالات جاری

در سال مورد بررسی، مازاد حساب انتقالات جاری با ۹۵/۱ درصد افزایش به ۳۶۱ میلیون دلار رسید. این مازاد عمدتاً در نتیجه کاهش وجوه ارسالی توسط کارگران مهاجر مقیم ایران و پرداختهای دولتی بوده است.

۱۲-۲-۲-۱ حساب سرمایه

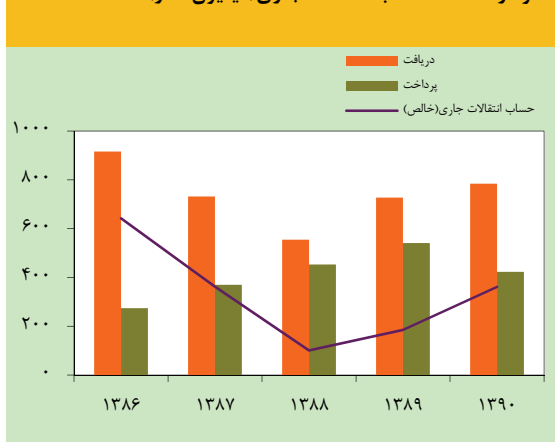
مانده بدهکار حساب سرمایه در سال ۱۳۹۰ به ۱۵۱۱ میلیون دلار رسید که در مقایسه با بدهکاری ۹۸۶ میلیون دلاری سال ۱۳۸۹ حدود ۵۳ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۱۲-۲-۲-۲ حساب مالی

مانده بدهکار حساب مالی تراز پرداختها با ۵۹/۳ درصد افزایش از ۲۳/۳ میلیارد دلار در سال ۱۳۸۹ به ۳۷/۱ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۰ رسید.

در سال مورد بررسی، مانده بدهکار دو سرفصل اصلی این حساب، شامل سرمایه‌گذاری در سبده مالی و سایر سرمایه‌گذاریها کاهش یافت. اما افزایش قابل توجه رقم دارایی‌های ذخیره در دوره مذکور موجب این افزایش ۱۴ میلیارد دلاری شد.

نمودار ۱۲-۶ حساب انتقالات جاری (میلیون دلار)

۱۲-۲-۲ حساب مالی و سرمایه

در سال ۱۳۹۰، مانده بدهکار حساب مالی و سرمایه تراز پرداختها ۵۹/۱ درصد افزایش یافت. این تغییرات عمدتاً به دلیل افزایش ۲۱/۴ میلیارد دلاری دارایی‌های خارجی بانک مرکزی در نتیجه عواید قابل توجه صادرات نفتی بود.

جدول ۱۲-۱۳- حساب مالی

(میلیون دلار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
۵۹/۳	۳۰۷/۸	-۳۷۱۳۹	-۲۳۳۱۰
۸۹/۱	θ	-۵۰۹	-۲۶۹
-۶۱/۹	⊖	-۴۷۸	-۱۲۵۷
-۳۵/۳	۶۵/۶	-۱۴۷۱۶	-۲۲۷۳۱
θ	-۸۷/۰	-۲۱۴۳۶	۹۴۷

سرمايه‌گذاري مستقيم خارجي

دلار سرمايه‌گذاري خارجي تحت عناوين مختلف در کشور جذب شد. از اين مقدار، حدود ۱/۲ ميليارد دلار به صورت سرمايه‌گذاري مستقيم خارجي، ۲/۸ ميليارد دلار به صورت بيع متقابل در پروژه‌هاي نفت و گاز و ۳۱۳ ميليون دلار مربوط به ساير موارد (ساخت، بهره‌برداري و انتقال، مشارکت مدني و سرمايه‌گذاري خارجي در بورس) بود.

در سال ۱۳۹۰، خالص مبادلات اين حساب يعني مجموع ارقام خالص سرمايه‌گذاري خارجي ايران در خارج از کشور و خالص سرمايه‌گذاري مستقيم خارجي در ايران به گونه‌اي بود که در نهايت منجر به خروج ۵۰۹ ميليون دلار سرمايه از کشور شد.

سرمايه‌گذاري مستقيم خارجي انجام شده در کشور

بنا بر آمار سازمان سرمايه‌گذاري و کمک‌هاي اقتصادي و فني ايران، در سال ۱۳۹۰ حدود ۴/۳ ميليارد

جدول ۱۲-۱۴- وضعيت سرمايه‌هاي خارجي وارده در قالب سرمايه‌گذاري مستقيم خارجي

(میلیون دلار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
۱۴/۵	۳۸/۹	۴۳۲۲	۳۷۷۴
۴۸/۸	۲۸/۵	۱۱۷۵	۷۹۰
-۴/۸	۵۸/۶	۲۸۳۴	۲۹۷۷
⊖	-۹۶/۹	۳۱۳	۷

ماخذ: سازمان سرمايه‌گذاري و کمک‌هاي اقتصادي و فني ايران

سرمايه‌گذاري در سبدي مالي

سپرده و نقود خارجي بانک‌ها و اعتبارات تجاري عوامل عمده اين تغيير محسوب مي‌شوند.

بدهي‌هاي خارجي

در پايان اسفند ماه ۱۳۹۰، مجموع تعهدات ارزي کشور (تعهدات بالفعل و بالقوه) رقمي معادل ۳۸۰۱۵ ميليون دلار بود. از اين ميزان، ۲۰۶۷۵ ميليون دلار (۵۴/۴ درصد) به تعهدات بالقوه و ۱۷۳۴۰ ميليون دلار (۴۵/۶ درصد) به تعهدات بالفعل اختصاص داشت.

خالص مبادلات حساب سرمايه‌گذاري در سبدي مالي در سال ۱۳۹۰ خروج ۴۷۸ ميليون دلار سرمايه از کشور را نشان مي‌دهد. اين رقم در مقايسه با عملکرد سال ۱۳۸۹ حدود ۶۱/۹ درصد کاهش يافته است.

ساير سرمايه‌گذاري‌ها

مانده حساب ساير سرمايه‌گذاري‌ها با کاهش ۳۵/۳ درصدی از ۲۲۷۳۱ ميليون دلار در سال ۱۳۸۹ به ۱۴۷۱۶ ميليون دلار در سال ۱۳۹۰ رسيد. کاهش خالص حساب‌هاي

فصل ۱۲ وضعیت تراز پرداخت‌ها

حجم بدهی‌های کوتاه‌مدت ۸۴۷۵ میلیون دلار بود که در مقایسه با سال ۱۳۸۹ به ترتیب ۲۰/۹ و ۲۷/۰ درصد کاهش نشان می‌دهند.

از مجموع ۱۷/۳ میلیارد دلار بدهی خارجی در پایان اسفند ماه ۱۳۹۰، حجم بدهی‌های بلندمدت ۸۸۶۵ میلیون دلار و

جدول ۱۲-۱۵- وضعیت تعهدات خارجی کشور

(میلیون دلار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸

ماخذ: اداره آمار و تعهدات ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، خرداد ماه ۱۳۹۱

جدول ۱۲-۱۶- سررسید بدهی‌های خارجی در پایان سال ۱۳۹۰

(میلیون دلار)

جمع	سال				
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵ به بعد

ماخذ: اداره آمار و تعهدات ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، خرداد ماه ۱۳۹۱

دلار افزایش یافت. دارایی‌های ذخیره شامل انواع ارزها، طلای پولی، وضعیت ذخایر در صندوق بین‌المللی پول و حق برداشت مخصوص (SDR) می‌باشد.

در سال مورد بررسی، سهم بدهی‌های بلندمدت از کل بدهی‌های خارجی ۵۱/۱ درصد بود که در مقایسه با سهم ۴۹/۱ درصدی سال ۱۳۸۹ حدود ۲/۰ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۱۲-۱۷- شاخص‌های پایداری بدهی‌های خارجی

سال	سال		
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰

۱- تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار و برحسب قیمت‌های جاری
۲- شامل بازپرداخت قراردادهای بیع متقابل در حوزه نفت و گاز نیز می‌باشد.

با توجه به استمرار روند کاهش بدهی‌های خارجی و در عین حال رشد تولید و صادرات کالا، شاخص‌های پایداری بدهی‌های خارجی در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۹ با کاهش مواجه شدند.

دارایی‌های ذخیره (دارایی‌های خارجی بانک مرکزی)

ارزش ناخالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی که در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ با کاهش مواجه شده بود، در سال ۱۳۹۰ در نتیجه رشد عواید صادراتی کشور، ۲۱۴۳۶ میلیون